



مساوات

وسبب تحقق آن در جامعه

از مسطرآت و روایات

معصومه ادیبی

مدرسه علمیه عصمتیه سمنان



انتشارات حمله رود

۱۳۹۹

سرشناسه : ادیبی، معصومه، ۱۳۵۰-  
عنوان و نام پدیدآور : مساوات و اسباب تحقق آن در جامعه از منظر آیات و روایات  
/ معصومه ادیبی

مشخصات نشر : سمنان : انتشارات حبله رود، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری : ۲۰۳ ص.؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

شابک : ۳-۴۰-۶۸۸۷-۶۲۲-۹۷۸ : ۳۵۰۰۰۰ ریال.

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

پیدایش : کتابنامه: ص. [۱۸۵]-۱۹۵.

موضوع : برای (اسلام)

موضوع : Equality- Religious aspects- Islam

موضوع : Equality

موضوع : Equality

رده بندی کنگره : ۲۲۳۰

رده بندی دیویی : ۲۹۷.۸۳

شماره کتاب شناسی ملی: ۶۹۲ ۶۱۴

### شناسنامه

مساوات و اسباب تحقق آن در جامعه

از منظر آیات و روایات

معصومه ادیبی

ناشر: حبله رود

چاپ نخست، ۱۳۹۹

شابک: ۳-۴۰-۶۸۸۷-۶۲۲-۹۷۸

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

صفحه آرای: محمدتقی رهبری فرد

طرح روی جلد: زهرا بغلانی

چاپ و صحافی: آذین

قیمت: سی و پنج هزار تومان



سازمان حبله رود

سمنان

میدان معلم، ساختمان کلاسوسر

طبقه اول، واحد

[www.hablerood.ir](http://www.hablerood.ir)

تلفن: ۰۲۳-۳۳۳۴۱۵۶۲

## فهرست مطالب

۱	..... مقدمه
	فصل اول
۵	..... مفاهیم و کلیات
۷	..... مقدمه
۹	..... ۱- مساوات
۹	..... ۱-۱- مساوات در لغت و اصطلاح
۱۲	..... ۲- موازات
۱۲	..... ۲-۱- موازات در لغت
۱۳	..... ۲-۲- موازات در اصطلاح
۱۵	..... ۲-۳- رابطه موازات با ایمان
۱۷	..... ۳- عدالت
۱۷	..... ۳-۱- عدالت در لغت و اصطلاح
۱۹	..... ۴- اقسام مساوات
۲۰	..... ۴-۱- مساوات اجتماعی
۲۳	..... ۴-۲- مساوات در بهره‌مندی از بیت‌المال
۲۹	..... ۴-۳- مساوات در برابر قانون
۳۱	..... ۴-۴- مساوات در رجوع به دادگاه صالح و رسیدگی عادلانه
۳۲	..... ۴-۵- مساوات در تصدی شغل‌ها و انجام مسئولیت‌ها
۳۴	..... ۴-۶- مساوات در تحصیل علم
۳۹	..... ۵- اقسام عدالت
۳۹	..... ۵-۱- عدل تکوینی

- ۴۰..... ۲-۵- عدل تشریحی
- ۴۲..... ۳-۵- عدل جزایی
- ۴۴..... ۶- رابطه مساوات و عدالت
- ۴۶..... ۷- مفهوم حق و حقوق
- ۴۸..... ۱-۷- تساوی در حق
- ۴۹..... ۲-۷- تساوی در حقوق
- ۵۱..... ۸- رابطه مساوات با حقوق

## فصل دوم

- ۵۳..... مساوات در اسلام
- ۵۵..... مقدمه
- ۵۶..... ۱- مساوات دعوتی الهی
- ۵۸..... ۲- مساوات و برابری انسان‌ها
- ۶۱..... ۳- اهمیت اخوت اسلامی در قرآن
- ۶۲..... ۴- برادری و اخوت در روایات و احادیث
- ۶۵..... ۵- مساوات در سیره عملی معصومین علیهم‌السلام
- ۶۶..... ۱-۵- سیره عملی و حکومتی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۶۸..... ۱-۱-۵- تواضع و فروتنی و پرهیز از اختلاف درجاتی
- ۷۱..... ۲-۱-۵- ابراز محبت و عطف به افراد
- ۷۲..... ۲-۵- سیره امام علی علیه‌السلام
- ۷۸..... ۳-۵- سیره امام حسن مجتبی علیه‌السلام
- ۷۸..... ۱-۳-۵- مکارم اخلاق
- ۷۹..... ۲-۳-۵- سخاوت امام علیه‌السلام
- ۸۰..... ۳-۳-۵- بخشش، پیش از ابراز نیاز
- ۸۱..... ۴-۳-۵- اهمیت امام علیه‌السلام به زندگی مردم
- ۸۲..... ۵-۳-۵- هدف امام از انفاق یکجا به فقرا
- ۸۳..... ۶-۳-۵- بخشندگی و برآوردن نیازهای دیگران

- ۱۸۷..... ۴-۵- سیره امام سجاد علیه السلام
- ۱۸۹..... ۵-۵- سیره امام باقر علیه السلام
- ۹۰..... ۶-۵- سیره امام صادق علیه السلام
- ۹۶..... ۷-۵- سیره امام کاظم علیه السلام
- ۹۸..... ۸-۵- سیره امام رضا علیه السلام
- ۱۰۱..... ۹-۵- سیره امام مهدی علیه السلام

### فصل سوم

## ۱۰۷..... اصول اساسی مساوات

- ۱۰۹..... مقدمه
- ۱۱۰..... ۱- توحید، عقاد، حید
- ۱۱۳..... ۲- کرامت انسا
- ۱۱۴..... ۳- رد امتیاز خواهی و امتیاز دینی
- ۱۱۸..... ۴- قوامیت مال و تساوی همه در آن
- ۱۲۰..... ۵- محدودیت مالکیت در تشریح اسلام
- ۱۲۱..... ۶- محدودیت مصرف در تشریح اسلام
- ۱۲۳..... ۷- میانه روی در معیشت

### فصل چهارم

## ۱۲۷..... موجبات و اسباب تحقق مساوات

- ۱۲۹..... مقدمه
- ۱۳۵..... ۱- انفاق
- ۱۳۷..... ۲- انصاف
- ۱۴۰..... ۳- احسان
- ۱۴۲..... ۴- تعاون
- ۱۴۴..... ۵- عدالت
- ۱۵۲..... ۶- اعتقاد به مساوات در آفرینش
- ۱۵۴..... ۷- طرد اسراف و تبذیر و تنگ‌گیری در زندگی

۱۵۶	۸- مبارزه با فقر.....
۱۶۱	۹- براندازی استضعاف و استکبار.....
۱۶۵	۱۰- همسانی در زندگی.....
۱۶۷	۱۱- برپایی قسط و داد گری در میان مردم.....
۱۶۹	۱۲- نفی اختلافات طبقاتی.....
۱۷۱	۱۳- ح.....
۱۷۴	۱۴- نماز جماعت.....
۱۷۶	۱۵- وحدت.....
۱۷۷	۱۶- توجه به نتلاف ابرود در استعدادها.....
۱۷۹	نتیجه گیری.....
۱۸۳	پیشنهادات.....
۱۸۵	منابع و مأخذ.....

## مقدمه

موضوع «مسائلات» در دین مبین اسلام از اهمیت خاصی برخوردار است؛ چنان که این موضوع در سرزمین و جغرافیایی بیان شد که ساکنین آن از تبعیض رنج می‌دند، در جمع با توسعه اسلام در جزیره العرب مساوات در قالب یکی از اصول اجتماعی دینار گشت.

یکی از اصول مهم در توأیین اسلام اصل مساوات و برابری است، برابری انسان‌ها در بهره‌مندی از مواهب و عطایای الهی و معنوی یک اصل مسلم دینی است که در قرآن به آن اشاره شده است. روایات و احادیث زیادی در این رابطه از ائمه اطهار علیهم السلام به ما رسیده و بسیاری عملی آن بزرگواران گواهی بر اهمیت مساوات در زندگی آنان است.

فلسفه توجه به مساوات و عدالت در تعالیم رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه اطهار علیهم السلام، انسانی کردن روابط اجتماعی بود که نقش مهمی در تعالی و پیشرفت جامعه داشت.

از جمله دستورهای مهم و مورد تأکید اسلام درباره وظایف هر مسلمان متعهد، نحوه رفتار او با دیگران است. انسان موجودی معنوی و اجتماعی است

و زندگی فردی، برای او بسیار دشوار است. آنچه در این قسمت از زندگی موجب سعادت فرد در حیات دنیایی او می‌شود، بستگی به نوع ارتباط و پذیرش الگوهای موفق دارد که مهم ترین عامل سعادت در زندگی دنیوی و اخروی است. اهل بیت علیهم السلام به عنوان الگوهایی که در آیات متعدد قرآن به پیرم و تسک به آن‌ها سفارش شده‌اند، راهنمای سعادت بشر در طول تاریخ بوده و هستند. انا ما رجوع به منابع روایی و بررسی در سیره علمی و عملی آن بزرگواران می‌توان به الگویی جامع و کامل از نقش و جایگاه مساوات، در حیات طیبه الهی و مدینه فاضله اسازن و ایجاد همدلی و همگرایی، تعاون و نوع دوستی و دگرخواهی در جامعه مسیافت.

مساوات مفاهیم متعددی را در برمی‌گیرد. با بسیاری از مفاهیم دینی دیگر مترادف است لذا سعی شده است این اثر به نحوی در برگرفته همه آن مفاهیم نظیر عدل، عدالت، برادری، مواسات، تعاون، انصاف و غیره باشد. در این مجموعه از آیات و روایات قرآنی در خصوص مساوات بهره گیری شده و سیره و روش رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم و سیره اطهار علیهم السلام در زندگی و همچنین روایات و احادیث آن بزرگواران به عنوان نمونه های عینی و تجربی توجه به مساوات آورده شده است. محتوی این اثر بر پایه استناد به منابع وحیانی و میراث روایی شیعی پی ریزی شده است.

برای ارائه تصویری جامع تر، اشاره ای به انواع مساوات می‌شود:

مساوات اجتماعی، مساوات در برابر قانون، مساوات در تقسیم بیت المال،



مساوات در تحصیل علم، و غیره، البته عدالت و مساوات، اقتضا نمی کند تا در تمام عرصه های اجتماعی، برابری مطلق حکم فرما باشد، بلکه تحقق عدالت و مساوات به این است که استحقاق افراد ملاک قرار گیرد و آنچه به عنوان حق ادا می شود با مقدار استحقاق صاحب حق برابر باشد.

مساوات در جهان بینی اسلامی، ریشه هایی عمیق، پایه هایی بنیادین و اصولی زیربنایی دارد که باید توجه همگان به آن ها جلب شود زیرا این اصل یکی از دلاک های مهم ارزیابی انسان ها است.

موجبات و پیامد تقیه مساوات در جامعه عبارتند از: انفاق، انصاف، احسان، تعاون، عدالت و وحدت. با بررسی متون و مطالب موجود، این نتیجه حاصل شد که مساوات در زندگی بشا دامن وسیعی داشته و توجه به تک تک ابعاد آن در حوزه های اجتماعی و فردی می تواند تأثیر مثبتی در رشد و تعالی جامعه داشته باشد.

اهداف و ضرورت هایی که سبب ترغیب این باب به نگارش این موضوع شده، آشنایی بیشتر با مفهوم مساوات و تبیین اسباب تحقق آن در جامعه بوده است. چرا که برخی واژگان و مفاهیم کلیدی اسلامی به دلیل عدم تبیین درست، از زندگی اجتماعی و فردی انسان ها حذف شده و یا نگاه مهمی ندارد و با اندکی تدبیر در روابط اجتماعی خلاء آن به وضوح مشاهده می شود.

از خداوند متعال خواستارم همه ما را به پیروی و توسل به اهل بیت عصمت و طهارت رهنمون سازد، لازم به ذکر است این کتاب حاصل مطالعات

اندک این جانب بوده و قبلاً از خوانندگان محترم در مورد سهو و اشتباهات موجود پوزش طلبیده و منتظر ارشادات و راهنمایی‌های شما هستم.

در پایان از همه اساتید فاضل و ارجمندی که در زمینه تحصیل و پژوهش این جانب را یاری رسانده‌اند و تمامی کسانی که در پدید آمدن این اثر دستی فزوده، سخنی رانده و دلی سوزاندند، مراتب قدردانی و تشکر قلبی خود را صمیمانه ابراز می‌نمایم.

و برترین سپاس خود را به محضر استاد بزرگوارم حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر سطفی فاطمی بصیر تقدیم می‌کنم که صبورانه و دلسوزانه، مرا در تهیه این کتاب یاری رساندند. تندرستی و کامیابی روزافزون آن سرور ارجمند را از درگاه ایزدستان مسئلت می‌نمایم.

امید آن که خداوند منان بر توفیق‌ها، همگی ایشان بیفزاید.